

Programul UE de schimb de experiență
între regiunile carbonifere

Schimburi de experiență între Regiunea Nitra Superioară (SK), Regiunea de Coeziune Estică (SI) și Valea Jiului (RO)

exchangeEU

Despre programul exchangeEU

exchangeEU este programul de schimb de experiență pentru regiunile în tranziție din Uniunea Europeană (UE) care utilizează cărbune, lignit, turbă și șisturi bituminoase (coal+). Programul face parte din inițiativa „Regiuni carbonifere în tranziție” (CRiT) și este implementat de Comisia Europeană. Recunoscând necesitatea de a accelera tranziția către energie curată și cu emisii reduse de carbon în Europa, exchangeEU facilitează cooperarea și învățarea reciprocă între regiunile carbonifere din UE pentru a promova punerea în aplicare a strategiilor pentru Tranziția către o energie curată. Obiectivul principal este acela de a sprijini regiunile carbonifere din UE în vederea decarbonizării sistemelor lor energetice, protejând în același timp lucrătorii și comunitățile prin diversificare economică și inovații tehnologice. În cadrul programului, regiunile participante fac schimb de experiență și colaborează pentru a depăși provocările actuale cu care se confruntă în procesele lor de tranziție către o energie curată. Ca atare, exchangeEU deschide calea pentru crearea unei rețele largi de specialiști.

18 regiuni carbonifere în tranziție au fost selectate pentru a participa

procesul de corelare a avut ca rezultat **8 schimburi**, inclusiv 4 perechi de regiuni și 4 triunghiuri de regiuni

regiunile participante reprezintă un total de **12 state membre ale UE**: Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Germania, Grecia, Ungaria, Irlanda, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Spania și Ungaria

Punctele fundamentale ale schimbului de experiență

noiembrie - decembrie 2021:
Cerere de candidaturi și sesiune virtuală de pre-corelare

Promovare

Cerere

Evaluare

Lansare

Programare

Implementarea

Urmărire

ianuarie 2022:
Depunerea de cereri individuale sau comune

februarie - martie 2022:
Evaluare, selecție și corelare

aprilie 2022:
Apeluri de urmărire și lansări

mai - Iulie 2022:
Colaborarea în vederea creării agendei și organizarea

ianunie - octombrie 2022:
Vizite de studiu

iulie - octombrie 2022:
Evaluare și reflecții asupra lecțiilor învățate

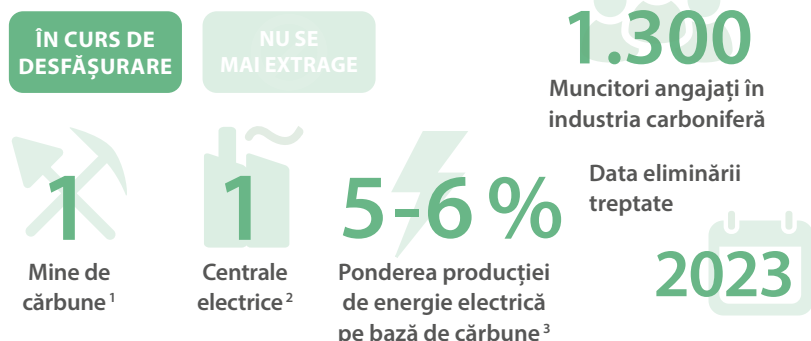
Profiluri regionale

Spre către o energie curată, fără cărbune

Această pereche este formată din trei regiuni din Europa de Est care încep tranziția către un viitor curat și cu emisii reduse de carbon: Regiunea Nitra Superioară intenționează să elimine treptat cărbunele până la sfârșitul anului 2023. Atât Regiunea de Coeziune Est, cât și Valea Jiului intenționează să renunțe la cărbune până în 2032/2033.

REGIUNEA NITRA SUPERIOARĂ (SK)

Stadiul eliminării treptate a cărbunelui brun (lignit)

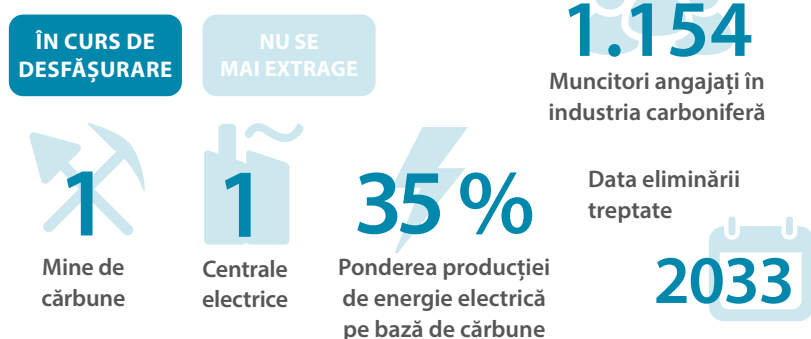

Starea tranziției către energie curată

Republica Slovacă va înceta producția de energie electrică din lignit intern până la sfârșitul anului 2023. În consecință, regiunea Nitra superioară se concentrează în prezent pe a deveni mai curată. Proiectele Lighthouse constau într-un nou sistem de încălzire centrală alimentat în principal de energii regenerabile, cu o putere termică de 36 MW, și în construcția de centrale solare cu o putere totală de aproximativ 50 MW. Unele dintre acestea sunt conectate la sisteme de stocare cu o capacitate de până la 8 MW.

REGIUNEA DE COEZIUNE EST (SI)

Stadiul eliminării treptate a cărbunelui brun (lignit)

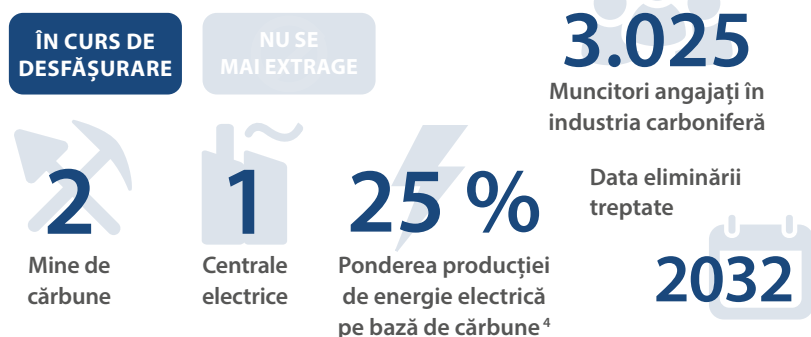

Starea tranziției către energie curată

Velenje a fost aleasă să participe la misiunea UE „Orașe inteligente și neutre din punct de vedere climatic” și s-a angajat să devină neutră din punct de vedere climatic până în 2030. Principalele proiecte ale regiunii incluse în Planul teritorial de tranziție către energie curată sunt legate de soluții privind încălzirea urbană și mineritul, revitalizarea fostelor centrale electrice și dezvoltarea de noi zone de afaceri.

VALEA JIULUI (RO)

Stadiul eliminării treptate a cărbunelui dur (antracit)

Starea tranziției către energie curată

Valea Jiului participă la Planul de Tranziție Teritorială către Energie curată a României. În prezent, programul se află în etapa finală de aprobare la nivelul UE. Cu sprijinul inițiativei EC STARTS, regiunea a conceput mai multe proiecte care urmează să fie puse în aplicare prin intermediul Fondului de tranziție către energie curată. Aceste proiecte au drept obiectiv ca Valea Jiului să devină o regiune mai incluzivă, mai diversă din punct de vedere economic și mai durabilă.

¹ Două mine de cărbune au fost deja închise.

² Puterea instalată este de 264 MW/h

³ Anul de referință este 2021.

¹ Se referă la cota națională de cărbune (în România).

Principalele provocări

- Pentru a preveni concedierile în masă ale minerilor și creșterea ratei șomajului în regiunile afectate, trebuie dezvoltate programe masive de ocupare a forței de muncă și de recalificare.
- Migrația tot mai mare a tinerilor din zonele miniere în zonele urbane face ca proiectele de dezvoltare rurală și de revitalizare a comunităților să fie din ce în ce mai urgente.
- Actualele bariere referitoare la capacitatea structurală de implementare a sistemelor de încălzire (urbană) cu emisii reduse de carbon împiedică regiunile să reducă semnificativ emisiile.
- Proiectele de tranziție către o energie curată necesită un volum mare de investiții private în regiunile miniere, care lipsesc în prezent.

Subiecte de interes

Diversificarea economică și dezvoltarea regională

În cadrul schimbului de experiență, participanții s-au concentrat asupra strategiilor de diversificare economică. Reprezentanții companiilor miniere, de exemplu, au explorat soluții inovatoare pentru utilizarea fostelor situri miniere. Aceștia au făcut, de asemenea, schimb de experiență cu privire la modul în care pot fi create programe de recalificare și programe sociale pentru mineri și pentru a oferi locuri de muncă atractive pentru tineri.

Tranziția către energie curată

Decarbonizarea sistemelor de încălzire urbană reprezintă o provocare majoră în toate cele trei regiuni. Participanții au vizitat un viitor amplasament pentru încălzire urbană bazată pe surse de energie regenerabilă. Aceștia au discutat despre necesitatea de a atrage clienți și de a spori eficiența energetică.

Vizită de studiu în municipalitatea Prievidza, Slovacia - agenda și cele mai importante aspecte la fața locului

Municipalitatea Prievidza din regiunea Nitra Superioară din Slovacia a primit delegații din municipalitatea Velenje din Regiunea de Coeziune de Est din Slovenia și din Valea Jiului din România pentru o vizită de schimb de experiență de două zile. Participanții au discutat despre oportunitățile pe care le au companiile miniere de a-și diversifica activitățile pentru a înlocui treptat activitățile legate de cărbune cu activități legate de energia curată și soluții inovatoare. Vizitele la fața locului au fost susținute de discuții cu exemple de bune practici pe teren. Participanții au vizitat o fermă de sere în care se cultivă roșii, care utilizează energia termică provenită din apa de mină. De asemenea, acestea au vizitat un fost sit minier, unde va fi construit o centrală de încălzire urbană pentru a furniza căldură folosind surse de energie regenerabilă. Având în vedere că sectorul încălzirii contribuie în mod semnificativ la emisiile de gaze cu efect de seră, participanții au reflectat asupra posibilităților de decarbonizare a sistemului de încălzire. Soluțiile de încălzire urbană cu emisii reduse de dioxid de carbon au fost considerate foarte eficiente, în special combinate cu eforturile de reducere a consumului de energie primară al clienților. Aceasta din urmă ar putea fi atinsă prin creșterea gradului de conștientizare socială și prin oferirea de stimulente financiare prin modificări ale cadrului juridic.

Un alt subiect discutat în timpul schimbului de experiență este legat de necesitatea de a sprijini foștii mineri și familiile acestora după ce minele de cărbune au fost închise. Participanții au vizitat un centru de contact special care oferă minerilor consultații sociale, juridice, de sănătate și psihologice, precum și sprijin pentru a găsi cursuri de recalificare. De asemenea, le-a fost prezentat un program de învățământ dual care permite elevilor de liceu din Prievidza să facă ucenicie în centrul de dezvoltare al unei companii producătoare de automobile.

REGIUNEA NITRA SUPERIOARĂ (SK)

Stare	Regiunea vizitatoare	Regiunea gazdă
Actorii principali	Municipalitatea din Prievidza, Ministerul Investițiilor, Dezvoltării Regionale și Informării din Republica Slovacă, CEE Bankwatch Network - Priatelia Zeme CEPA	
Perspective împărtășite	Diversificarea afacerilor pentru mineritul local, încălzire urbană, scheme de sprijin pentru mineri, program de învățământ dual pentru liceeni	

REGIUNEA DE COEZIUNE EST (SI)

Stare	Regiunea vizitatoare	Regiunea gazdă
Actorii principali	Municipalitatea Velenje	
Perspective împărtășite	Atragerea de investiții private, dezvoltarea turismului, comunicarea cu publicul local	

VALEA JIULUI, (RO)

Roluri	Regiunea vizitatoare	Regiunea gazdă
Principalii actori implicați	Asociația Institutul Social Valea Jiului (AISVJ), Primăria Municipiului Petrila, Asociația de Dezvoltare Teritorială Integrată Valea Jiului	
Domeniul de expertiză	Programe sociale, învățăminte din experiențele referitoare la încălzirea urbană	

Vizita o fermă de sere în care se cultivă roșii, care utilizează energia termică provenită din apa de mină. Fotografie de Linda Beyschlag

Învățăături

- ✓ Pentru a construi o bază solidă pentru procesul de tranziție către o energie curată, trebuie să înceapă o colaborare eficientă între autoritățile publice (locale, regionale și naționale), întreprinderi, instituții de învățământ și organizații ale societății civile, cu crearea în comun a unei viziuni pentru viitor, având drept rezultat punerea în aplicare a unor proiecte complexe.
- ✓ Exploatarea cărbunelui face parte integrantă din patrimoniul local și, prin urmare, din identitatea comunității. Pentru a obține sprijinul publicului în vederea eliminării treptate a cărbunelui este nevoie de multă sensibilitate.
- ✓ Pentru ca programele sociale și de recalificare să promoveze o tranziție către o energie curată, factorii de decizie politică trebuie să ia în considerare în mod holistic efectele eliminării treptate a cărbunelui asupra mai multor dimensiuni ale vieții minerilor, cum ar fi sănătatea lor fizică și sentimentul de identitate, nu doar competențele lor.
- ✓ Soluțiile de încălzire urbană trebuie să meargă mână în mână cu proiecte axate pe îmbunătățirea eficienței energetice pentru a se asigura că toată energia produsă de sistemele de încălzire urbană este utilizată cât mai eficient și mai eficace posibil.

Recomandări practice

- + Urmați o abordare participativă de jos în sus pentru a defini nevoile și prioritățile cetățenilor afectați de eliminarea treptată a cărbunelui.
- + Atunci când creați o strategie de transformare, concentrați-vă pe stabilirea priorităților în conformitate cu o viziune. În plus, asigurați continuitatea acțiunilor și proiectelor întreprinse ca parte a procesului de tranziție către o energie curată.
- + Urmăriți activitățile din cadrul tranziției către o energie curată și informați cetățenii. În acest fel, aceștia sunt siguri că problemele lor specifice sunt luate în considerare și că nevoile lor sunt abordate.
- + Încurajați parteneriatele public-privat pentru a atrage investiții și pentru a crea sisteme educaționale inovatoare, cum ar fi programele de învățământ dual.
- + Atenție, deoarece condițiile legale ar putea duce la deconectarea clienților individuali de la sistemul de încălzire urbană, deoarece opțiunile descentralizate sunt mai ieftine.
- + Căutați oportunități de revitalizare a fostelor situri miniere, în loc să le dărâmați, pentru a păstra patrimoniul minier care face parte din identitatea comunității.

„Cred că acest schimb de experiență a fost util atât pentru gazde, cât și pentru oaspeți. Să vedem cele mai bune practici, să cunoaștem oamenii și să discutăm împreună despre viitor este încurajator.”

Alexandru Kelemen, Asociația de Dezvoltare Teritorială Integrată Valea Jiului, România

„A fost grozav să vedem că, deși suntem diferiți, avem provocări foarte asemănătoare. Am experimentat idei noi și am stabilit contacte cu care sperăm să cooperăm în viitor.”

Vanesa Begić, Municipality of Velenje, Slovenia

Vizitați site-ul nostru

Vizitați site-ul web al platformei Just Transition

Abonați-vă la buletinul nostru informativ

Vizitați canalele noastre de pe mediile de socializare

exchangeEU face parte din Inițiativa pentru regiunile carbonifere în tranziție (CRIT)